

Grada sekundarne dokumentacije kao dio *online* izložbe *Emigration from Central Europe to America 1880-1914*

Marija Lazanja Dušević

Muzej grada Rijeke
marija.lazanja@gmail.com

Projekt "Emigration from Central Europe to America 1880-1914"

Muzej grada Rijeke korisnicima već petnaest godina na svojim internetskim stranicama predstavlja *online* projekte. Izložbom "Emigration from Central Europe to America 1880-1914" Muzej je gostovao u Immigration Museumu na Ellis Islandu u New Yorku od 28. 6. do 5. 9. 2012. Izložba je bila svojevrsna inačica ranije izložbe "Merika – iseljavanje iz srednje Europe u Ameriku 1880.-1914.", koja je bila postavljena u Muzeju grada Rijeke 2009. godine¹ i koja je od Hrvatskog muzejskog društva dobila nagradu za najbolju izložbu u 2009. godini.² Američka inačica izložbe bila je prilagođena prostoru Immigration Museuma, te je u svome konceptu uključivala i posebno osmišljenu građu za takav oblik gostujuće izložbe (npr. filmske projekcije, dvojezični katalozi). Riječ je o materijalima sekundarne dokumentacije koji su predstavljali glavnu okosnicu, s jedne strane, zbog uvjeta postavljenih od strane Immigration Museuma, a ticali su se što manjih intervencija u prosto-

---

1 Izložba je bila postavljena u Muzeju grada Rijeke od 10. 12. 2008. do 20. 6. 2009.

2 Zajedno s izložbom "Valiže & deštini", Etnografski muzej Istre, Pazin.

ru te, s druge strane, zbog prijevoza primarne muzejske građe iz Rijeke, što je bilo financijski vrlo zahtjevno, a time i neostvarivo. Upravo zbog toga stručni tim Muzeja grada Rijeke³ osmislio je koncept koji su predstavljali dokumentarno-povijesni filmovi snimljeni za potrebe izložbe te fotografije uvećane na kapafiksima. Paralelno s organizacijom i postavljanjem izvorne izložbe u New Yorku osmišljavala se i njezina *online* inačica. To je bio slučaj i s dotadašnjim velikim izložbenim projektima, no ovdje se postavljanje na mrežne stranice odvijalo prije samog otvorenja izvorne izložbe, a ne nakon završetka, kako je to ranije bio slučaj. Osim po vremenu postavljanja, *online* izložbeni projekt "Emigration from Central Europe to America 1880-1914" razlikuje se od dotadašnjih *online* izložbi i po načinu predstavljanja. Riječ je o sistematičnijem i opsežnijem pristupu u kojem su se uz materijale namijenjene dugotrajnoj prezentaciji izložbene djelatnosti nastojale plasirati i dodatne ključne komponente neophodne za kvalitetnu interakciju između mrežnih korisnika i Muzeja. Izvorna izložba postavljena u Immigration Museum na Ellis Islandu bila je najposjećenija od svih izložbi Muzeja grada Rijeke. Izložba bilježi 704 327 posjetitelja u Immigration Museumu te 39 428 posjetitelja njezine *online* inačice.

Strategija prezentacije izložbe na internetskoj stranici Muzeja

Strategija mrežnog predstavljanja izložbe "Emigration from Central Europe to America 1880-1914" nije ostala na pukom predstavljanju na način da se samo postavi na postojeću muzejsku stranicu (www.muzej-rijeka.hr), već se dizajneru odredio konceptualni zadatak da osmisli i kreira poseban dio mrežne stranice koji odgovara dizajnu izvorne izložbe na kojem će se uključiti i različiti segmenti sekundarne dokumentacije: od fotografija eksponata, pa sve do multimedijских dodataka poput fotogalerija i filmskih prikaza (<http://www.muzej-rijeka.hr/merika-new-york/>). Vizualna interpretacija ostalih *online* izložbi ovisila je o dizajneru izvorne izložbe, odnosno njezinu vizualnom rješenju, njezinoj tematici i opsežnosti. Spomenuta *online* izložba, kao i ostale *online* izložbe, sastoji se od uvoda u tematiku izložbe, detalj-

---

3 Ervin Dubrović i Klaudio Cetina.

nog tematskog prikaza izložbe (podijeljenog po segmentima koji prate podjelu izvorne izložbe i kataloga), fotogalerije i videogalerije koja uključuje fotografije postava, videoprikaz izložbe, tematsko-povijesne filmove koji su bili snimani za potrebe filma i koji su bili predstavljeni na samoj izvornoj izložbi, impresuma te dijela stranice namijenjenog novinarima, a na kojem je omogućeno preuzimanje pozivnice, kataloga i materijala za medije. Svi materijali dostupni su u pdf-formatu, a fotografije izvorne izložbe pohranjene su u visokoj rezoluciji. Do ideje postavljanja viševrsne građe sekundarne dokumentacije na mrežnoj stranici izložbe došlo se uočavanjem potrebe zadovoljavanja korisničkih zahtjeva, posebice novinara, s obzirom da je izložba bila postavljena u New Yorku.

Strategija predstavljanja *online* izložbe:

- ◆ poseban dio mrežnih stranica koji vizualno odgovara izvornoj izložbi i izdavačkoj djelatnosti
- ◆ obavezno uključivanje multimedijских dodataka
- ◆ jedinstvena koncepcija: uvod u samu tematiku izložbe; detaljan tematski prikaz izložbe; fotogalerija i videogalerija koja uključuje i filmski prikaz izvorne izložbe; radionice; impresum.

Uvodom u tematiku izložbe obrazlaže se razlog i način postavljanja izložbe, dizajnerski i autorski osvrt te sažeti prikaz izložbe. Sažetom preglednošću uvodnog dijela omogućuje se brz pregled izložbe i njezine svrhe.

Detaljan tematski prikaz *online* izložbe opisno prati samu koncepciju izvorne izložbe, podijeljen je na opširan tekst izložbe, biografiju i lentu/kronologiju vremena, odnosno jednostavno prenosi tematsku podjelu prenesenu iz kataloga izložbe.

U fotogaleriji i videogaleriji naglasak je na prezentaciji izvorne izložbe. Fotogalerija uključuje fotografije eksponata i fotografije same izložbe u prostoru Muzeja. Videogalerija uključuje nekoliko filmova, od kojih se jedan odnosi na sam prikaz izložbe u prostoru Muzeja, dok se ostali filmovi odnose na videoostvarenja koja su prezentirana na izvornoj izložbi i tematski su predstavljala sastavni dio izvorne izložbe. Dva su dakle tipa filmova koji se uključuju u *online* izložbe te prezentiraju u videogaleriji: tematski filmovi i filmski prikazi izložbi.

Tematski filmovi kao sastavni dio izložbe u procesu svoga nastanka uključuju profesionalne snimatelje, redatelja, stručne suradnike i istraživače,

za razliku od prikaza izložbi koje snimaju djelatnici Muzeja. Takvi filmovi predstavljaju dodatni vid interpretativnog materijala, a njihova je uloga pružanje šireg raspona podataka o temama izložbe s ciljem obogaćivanja iskustva posjetitelja izvan onoga što mogu razabrati samo iz vizualnog dojma izložbe u prostoru Muzeja. Prikazi izložbi snimaju se mini DV-kamerom, a njihovo trajanje ograničeno je na cca 5 minuta. Prilikom snimanja prikaza uvidjela se potreba za glazbenom podlogom, s obzirom da su filmski prikazi izložbi bez glazbene podloge nedovoljno atraktivni korisnicima *online*. Pri samom odabiru glazbene podloge uzelo se u obzir to da je Muzej objavio dva nosača zvuka, koje se željelo iskoristiti prezentirajući ih u vidu glazbene podloge filmskih prikaza izložbi.⁴

Važnost *online* izložbe: jednostavnija i brža preglednost / dostupnost podataka; dugotrajnije pohranjivanje izložbe, odnosno "trajni život" izložbe; promocija Muzeja kroz izložbenu i izdavačku aktivnost te prezentacija dokumentarističke djelatnosti.

Građa sekundarne dokumentacije kao dio *online* izložbe

U sekundarnoj dokumentacijskoj građi Muzeja sustavno se obrađuju i digitaliziraju dokumentacijski fondovi fonoteka, fototeka, videoteka, filmoteka, medijateka, hemeroteka, evidencija o izložbama, evidencija o pedagoškoj djelatnosti, evidencija o izdavačkoj djelatnosti, dokumentacija o marketingu i odnosima s javnošću i evidencija posebnih događanja. Prema Ivi Maroeviću, sekundarna dokumentacija obuhvaća prijenos primarne dokumentacije u druge medije, a isti autor ističe i da "kompjutorska tehnologija polako briše granice između primarne i sekundarne dokumentacije, jer se koristi i u njenom stvaranju i u daljem procesuiranju dokumentiranih podataka."⁵ Uporaba dokumentacije jedan je od ciljeva dokumentiranja, "dokumentacija koja se ne upotrebljava ili se ne može upotrebljavati, postaje nedjelotvorna i samim time dobrim dijelom nepotrebna"⁶. S obzirom da Muzej bilježi

4 Johann Zajitz: Plesne skladbe, Muzej grada Rijeke, 2005. i Čarobna igla – zbirka gramofona i riječke diskografije, Muzej grada Rijeke, 2004.

5 Maroević, Ivo. Uvod u muzeologiju. Zavod za informacijske studije: Zagreb, 1993., str. 191.

6 Isto, str. 194.

veliku godišnju posjećenost na svojim internetskim stranicama te da je s vremenom računalni sustav postao standard u vođenju primarne i sekundarne dokumentacije, plasiranje i prezentiranje takve građe pronalaze svoje mjesto u *online* izložbama i *online* katalogima. U prezentaciji *online* izložbe "Emigration from Central Europe to America 1880-1914" nastojalo se prezentirati što više građe u visokoj rezoluciji, s obzirom da je izložba bila postavljena u New Yorku, a medijski je praćena iz Hrvatske. Na taj način željelo se osigurati preuzimanje građe putem internetskih stranica. Osim ispunjavanja uvjeta preuzimanja materijala, mislilo se i o zadovoljavanju visokih kriterija dizajnerskih komponenti. Takav pristup rezultira time da informacijske i komunikacijske tehnologije "ne služe samo kao alat za obradu podataka i njihovo plasiranje i prezentiranje, već mogu biti i poticaji za kulturni razvoj."⁷ Vrsta posjeta internetskim stranicama općenito se mijenja i prosječan *online* korisnik više ne traži isključivo osnovne informacije o muzeju, zbirkama i izložbama, već želi *online* pregledati/posjetiti izložbu ili sudjelovati u interaktivnim radionicama, posebno onima osmišljenim za neke od izložbi. Brojevi "online korisnika veći su od broja posjetitelja u prostoru muzeja i mnogi od tih korisnika već su uključeni u interaktivno učenje."⁸ Iz dana u dan sve je veća internetska posjećenost izložbi u odnosu na posjećenost izvornih izložbi u muzejima. Sadašnji razvoj informatičkog dizajna ide u takvu smjeru da će uskoro *online* prezentacija izložbe biti istovrijedna onoj u prostoru te će se svaka muzejska izložba morati postaviti i *online*, s jednakom količinom dizajnerske kreativnosti i promišljanja kao i sama izložba u prostoru.

Korištena građa sekundarne dokumentacije:

- ◆ fotografije (ekspozata, postava izvorne izložbe)
- ◆ videoprezentacija izvorne izložbe
- ◆ tematski dokumentarni filmovi ("Emigracija iz srednje Europe u Ameriku u periodu između 1880.-1914."; "Najveća migracija našeg vremena"; "Riječka luka"; "Interview/ Impressions of emigrant to America-Sophia Liposhak Matesic, Katherine Vitalic Kucic, Mary Pertick", svi u izdanju Muzeja grada Rijeke)

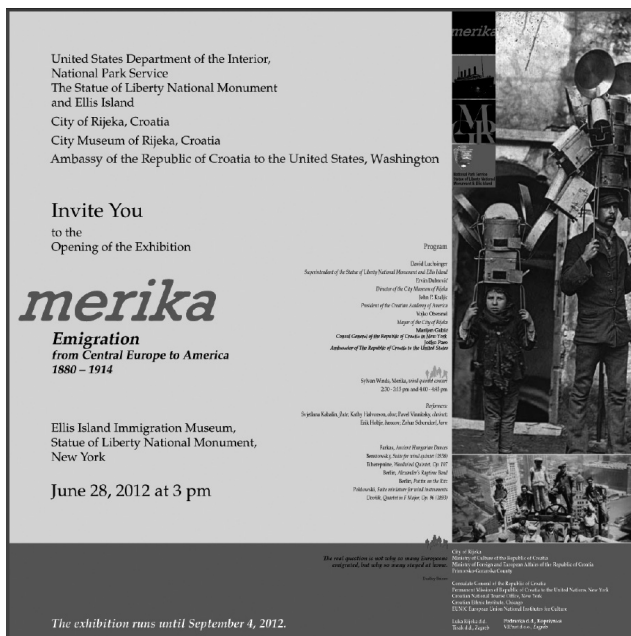
7 Giaccardi, Ellisa. Collective storytelling and social creativity in the virtual museum: a case study. // Design issues 22, 3 (2006), str. 29-41.

8 Hawkey, Roy. Learning with digital technologies in museums, science centres and galleries. Futu-relab, 2011.

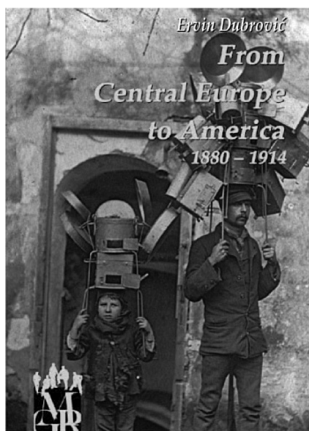
- ◆ pozivnica
- ◆ deplijan
- ◆ katalog.

Fotografija 1. Internetska stranica izložbe osmišljena je tako da dizajnom odgovara dizajnu izvorne izložbe i svim popratnim izdavačkim materijalima.

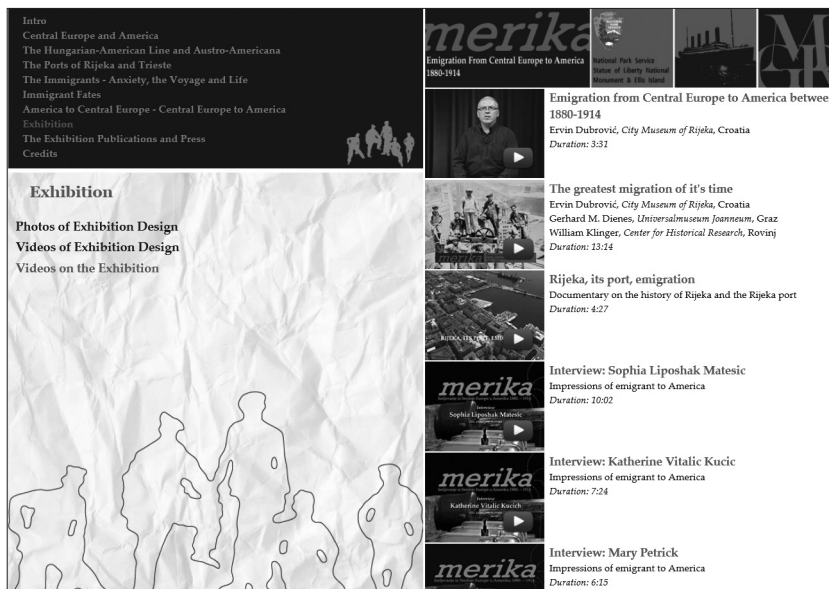

Fotografija 2. Pozivnica za otvorenje izložbe u Immigration Museumu mogla se preuzeti s internetske stranice.

Fotografija 3. Katalog izložbe može se preuzeti s internetske stranice.

Na *online* izložbi “Emigration from Central Europe to America 1880.-1914.” korisnicima je omogućeno preuzimanje sljedećih dokumenata: pozivnice (PDF, 585 KB); deplijana (PDF, 476 KB), kataloga (PDF, 6.3 MB); fotografija za tisak (ZIP, 56 MB) i teksta za tisak (PDF, 318 KB).

Fotografija 4. Šest filmova koji su prikazivani u sklopu izvorne izložbe postavljeno je i kao dio njezine online inačice.

Zaključak

Muzejska dokumentacija godinama je imala podređen status u odnosu na muzejsku građu, no upravo posljednjih desetljeća svjedoci smo toga koliko je virtualno plasiranje muzejske dokumentacije važno za kvalitetno prezentiranje građe korisnicima. Prepoznato je značenje i važnost muzejske dokumentacije unutar muzejske djelatnosti, što je rezultiralo zakonom u kojem se navodi da se muzejska građa i muzejska dokumentacija štite kao kulturno dobro te da se na njih primjenjuju propisi o zaštiti kulturnih dobara.⁹ Novo tehnološko doba rezultiralo je sublimacijom medija, interneta i telekomunikacija, dok se novim tehnologijama i novim medijima omogućuje brži i jednostavniji put distribucije različitih vrsta informacija do krajnjih korisnika. Rezultat je toga jednostavnija, brža i sofisticiranija aktivnost korisnika prema sadržajima internetske potražnje. Pregledne aplikacije i sofisticirana tehnologija *touch screena* omogućuju korisnicima da u trenutku pregledaju sve informacije koje im muzeji nude na svojim stranicama. Brzina prijenosa informacija i razvoj kulture informatičkog dizajna vode do toga da se korisničke potrebe mijenjaju paralelno s razvojem tehnologija, a iz tog razloga stiže i vrijeme potrebne reorganizacije struktura i ponude sekundarne muzejske građe na muzejskim stranicama. U Muzeju grada Rijeke tijekom posljednjih godina održan je niz velikih projekata¹⁰ koji bi se osim od izložbenog dijela uglavnom sastojali i od niza radionica, predavanja, prezentacija, okruglih stolova i promocija monografija. S obzirom da Muzej nema stalan postav niti će se on realizirati u skoroj budućnosti te s obzirom na to da su se veliki izložbeni projekti tematski bavili atraktivnim temama riječke povijesti, izložbe koje su se organizirale posljednjih godina bile su vrlo zanimljive korisnicima Muzeja. Često bi se događalo to da su nakon završetka i skidanja izložbe posjetitelji još uvijek dolazili još jednom pogledati izložbu, te se stoga uvidjela potreba za dugotrajnijom prezentacijom izložbi putem interneta. Posljednjih godina, paralelno s povećavanjem broja održanih izložbenih projekata, došlo se do ideje da se svaka od velikih izložbi, zajedno s građom sekundarne dokumentacije koja uključuje fotoga-

9 Zakon o muzejima. Narodne novine 142/1998, čl. 7.

10 Riječka luka, Adamićevo doba 1780.-1830., Merika – iseljavanje iz Srednje Europe u Ameriku 1880.-1914., Riječki torpedo – prvi na svijetu, Čarobna igla.

lerije i videogalerije s filmskim prikazima, prezentira na internetskim stranicama Muzeja. Time se omogućila jednostavnija preglednost i dugotrajnije virtualno pohranjivanje izložbe, odnosno omogućilo se posjetiteljima da virtualno razgledaju izložbu ukoliko su propustili pogledati izvornu izložbu u samom prostoru Muzeja. Prednosti su raznolike, od same promocije Muzeja kroz izložbenu i izdavačku djelatnost, bolje dostupnosti informacija, trajnijeg „života“ izložbe, pa sve do prezentacije dokumentarističke djelatnosti.

Literatura

Giaccardi, Elisa. Collective storytelling and social creativity in the virtual museum: a case study. // *Design issues* 22, 3 (2006), str. 29-41.

Hawkey, Roy. Learning with digital technologies in museums, science centres and galleries. *Futurelab*, 2011, str. 204-09.

Maroević, Ivo. Uvod u muzeologiju. *Zavod za informacijske studije*: Zagreb, 1993.

Oxford dictionary of computing. Oxford University press: Oxford, 1996.

Zakon o muzejima. *Narodne novine* 142/1998.